

Pre-service teachers' opinions about the application level of elementary school program *

Necdet AYKAÇ**

Özgür ULUBEY***

ABSTRACT. The present study aims to evaluate to what extent the elementary school program put into force in 2005 has been implemented, basing on the opinions of the pre-service teachers. Study group of the present study consists of 306 fourth year students from the departments of Turkish Education, Education of Social Sciences, Science Education and Elementary Classroom Education at the Education Faculty of Muğla University. The data were collected through “Determination of the Elementary School Program Implication Questionnaire” developed by the researchers. Frequencies and percentages were calculated to analyze the data. The results of the study showed that the teachers cannot carry out the activities effectively, they cannot select techniques and methods complying with the content and they cannot use assessment techniques appropriate for evaluating the students' gains. As a conclusion, it was found that 2005 elementary school program has not been implemented effectively.

Keywords: elementary school programs, program evaluation, constructivist, pre-service teacher.

* This study was presented on the First National Congress On Curriculum And Instruction.

** Assist. Prof. Dr., Muğla University Faculty of Education, Muğla, Turkey.

E-mail: necdetaykac@hotmail.com

*** Res. Assist., Ankara University, Faculty of Education Sciences, Ankara, Turkey.

E-mail: ozgurulubey@gmail.com

SUMMARY

Purpose and significance: The success of education programs is directly correlated with their success in implementation. Research carried out about the success of a program in implementation is of great importance to improve programs and eliminate their shortcomings. This study was carried out by collecting data from pre-service teachers attending 14-week “School Experience” course in which they make in-class observations and implementations. The study will have some contributions to the understanding of the implementation level of the elementary school program and by this way; it will shed light on program development efforts. The present study aims to evaluate to what extent the elementary school program put into force in 2005 has been implemented, basing on the opinions of the pre-service teachers.

Method: The study employed the survey method. The study was carried out basing on the opinions of the pre-service teachers and no intervention was made in the learning process. In order to collect the pre-service teachers’ opinions, “Determination of the Elementary School Program implementation Questionnaire” was developed by the researchers. While developing the questionnaire, opinions of the five expert instructors were taken into consideration. In line with the feedback and suggestions of the experts, required corrections were made. A pilot study was conducted with 100 fourth year students from the departments of Turkish Education, Education of Social Sciences, Science Education and Elementary Classroom Education at the Education Faculty of Hacettepe University. After the pilot study, five items that were not clear were discarded and the final form of the questionnaire included 45 items. Then, the questionnaire was administered to 306 fourth year students from the departments of Turkish Education, Education of Social Sciences, Science Education and Elementary Classroom Education at the Education Faculty of Muğla University in order to collect the data of the study. The students were asked to take the questionnaire after they attended 14-week “School Experience” course. The data collected were analyzed through SPSS program package. Frequencies and percentages (%) were calculated.

Results: The study revealed that the pre-service teachers think that the teachers cannot carry out the activities effectively, they do not provide adequate guidance during the activities, they do not take into consideration students’ individual differences, they do not use methods and techniques complying with the content, they do not create a democratic atmosphere

encouraging students to participate actively in the class, the students do not actively participate in lessons and they do not use alternative assessments such as assessment scales, portfolios, structured grids, projects and performance evaluation. Moreover, the study revealed that the physical structure of classes is not suitable for performing the activities.

Discussion and Conclusions: At the end of the study, it was suggested that more resources should be allocated to education in order to improve infrastructure, physical and technological facilities at schools opportunities should be provided to teacher in order to participate in in-service trainings about teaching and assessment methods and techniques, programs should be renewed and improved by considering the results of research and implications and besides the experimental studies aiming to evaluate programs, studies based on observations and interviews should be conducted.

Öğretmen Adaylarının İlköğretim Programının Uygulanma Düzeyine İlişkin Görüşleri*

Necdet AYKAÇ*

Özgür ULUBEY**

ÖZ. Bu araştırmada, 2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulamaya konulan İlköğretim Programı'nın uygulanma düzeyinin öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda değerlendirmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümleri'nin 4. sınıfında öğrenim gören 306 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen "İlköğretim Programının Uygulanma Düzeyini Belirleme Anketi" ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde frekans ve yüzde kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin etkinlikleri etkili bir şekilde uygulayamadıklarını, içeriğe uygun yöntem, teknikleri seçemediklerini ve kazanımlara uygun değerlendirme tekniklerini kullanmadıklarını; buna karşın sınıf dışı gezi ve gözlemlere yer verdiklerini, öğrenme sürecinde öğrencilerin tartışma, fikir sunma, sorgulama etkinliklerine katılarak bilgiyi yapılandırdıklarını göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: ilköğretim programı, program değerlendirme, yapılandırmacılık, öğretmen adayı.

* Bu çalışma I. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* Yrd. Doç. Dr., Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Muğla, Türkiye.

E-posta: necdetaykac@hotmail.com

** Arş. Gör., Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye.

E-posta: ozgurulubey@gmail.com

GİRİŞ

Türkiye’de yapılandırmacı yaklaşım temel alınarak hazırlanan İlköğretim Programı, 2004 yılında 9 il ve 120 okulda deneme amacıyla uygulanmıştır. Bir yıllık kısa bir deneme uygulamasının ardından 2005–2006 eğitim öğretim yılında Türkiye’deki tüm ilköğretim okullarında uygulamaya konulmuştur (MEB, 2005: 8).

İlköğretim Programı’nın hazırlanma gerekçesi Milli Eğitim Bakanlığı’nca (MEB) şöyle açıklanmaktadır:

“Tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişimi ve gelişimi, ülkemizde de demografik yapıda, ailenin niteliğinde, yaşantı biçimlerinde, üretim ve tüketim kalıplarında, bilimsellik anlayışında, bilgi teknolojisinde, iş ilişkileri ve iş gücünün niteliğinde, yerleşme ve küreselleşme süreçlerinde görmek mümkündür. Tüm bu değişim ve gelişimleri eğitim sistemimize ve programlarımıza yansıtmak bir zorunluluk halini almıştır” (MEB, 2004: 43).

Bilim ve teknolojideki gelişmeler doğrultusunda programların geliştirilmesi ve bu sürecin süreklilik arz etmesi program geliştirme açısından oldukça önemlidir (Gözütok, Akgün ve Karacaoğlu, 2005) Türkiye’de programların değiştirilmesi; ancak sürekli bir geliştirme anlayışının benimsenmemesi nedeniyle, uygulamada görülen eksikliklerin programa yansıtılarak çözülmesi olanaklı olmamaktadır. Nitekim 2005 İlköğretim Programı da önceki tüm çalışmalar göz önünde bulundurularak geliştirilmek yerine tümüyle değiştirilmiştir. Program Avrupa Birliği’ne uyum süreci bağlamında ele alındığı için evrensel değerler gözetilmiştir (Selçuk, 2004). Ancak yerel ve toplumsal değerler yeterince dikkate alınmamıştır.

İlköğretim Programı’nın uygulamaya konulmasındaki gerekçeyi MEB (2005) şu şekilde açıklamıştır:

“Davranışçı yaklaşımı temel alan eski program, öğretmen merkezli, öğrenciyi pasif kılan ve başarılı öğrenmeye olanak tanımamakta iken; yapılandırmacı yaklaşımı temel alan yeni program ise, öğrenci merkezli, etkili öğrenmeye olanak sunan, yaratıcı, eleştirel düşünebilen bireyler yetiştirmeye olanak sağlayabilecektir”

2005’te geliştirilen İlköğretim Programı’nın temelini oluşturan yapılandırmacı yaklaşımın kökleri Piaget, Bruner ve John Dewey’e kadar dayanmasına rağmen birçok eğitimci tarafından yeni bir yaklaşım gibi ele alınmıştır. İlköğretim Programı’nın uygulamaya konulması ile birlikte eğitimde ezberci, geleneksel, öğretmen merkezli bir sürecin tamamen

ortadan kalkacağı ve eğitimin tüm sorunlarının çözülebileceği düşünülmüştür.

İlköğretim Programı eğitimbilimcilerin eleştirileri ve program geliştirmenin ilkeleri göz ardı edilerek, gerekli koşullar ve olanaklar sağlanmadan çok hızlı bir şekilde yürürlüğe konulmuştur. Bu durum eğitim sürecinin sorunlarını çözme yerine yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Programın uygulanma aşamasında başta “Eğitim Programları ve Öğretim Profesörler Kurulu” olmak üzere, birçok kesimden eleştiriler gelmiştir. Programın bu şekli ile uygulanması durumunda, eğitim sürecindeki sorunların giderilemeyeceği gibi bazı yeni sorunların oluşacağı uzmanlar tarafından dile getirilmiştir (EPÖ Profesörler Kurulu, 2005).

02.12.2005 tarihli toplantıda, EPÖ Profesörler Kurulu'nun İlköğretim Programı'na yönelik yaptığı eleştiriler şu noktalarda toplanmıştır:

- İlköğretim Programı'nın hazırlanmasında, ülkedeki bilim insanları ve ilgililerin değerlendirmelerinin dikkate alınmadığı,
- İlköğretim Programı hazırlanırken önceki program geliştirme çalışmalarının göz ardı edildiği,
- Önceki programların değerlendirmesine dayalı bilimsel dönütlerden yararlanılmadığı,
- İlköğretim Programı'nın tek bir eğitim anlayışına dayandırılmasının doğru olmadığı,
- İlköğretim Programı'nın hazırlanmasında, ilköğretim basamağında uygulanmakta olan programların geliştirilmesi yerine, başka ülkelerde uygulanan programların uyarlanması yoluna gidildiği,
- İlköğretim Programı'nın hazırlanmasının kısa bir zaman dilimine sığdırıldığı, bu nedenle program geliştirme çalışmalarının bir sistem bütünlüğü içinde ele alınmasının engellendiği,
- İlköğretim Programı'nın deneme uygulamasının zaman ve kapsam yönünden yetersiz kaldığı ve tarafsız bir değerlendirilmenin yapılmadığı yönündedir.

2005 İlköğretim Programı ile ilgili eleştirileri dikkate almayan Milli Eğitim Bakanlığı, programı mevcut şartlarda uygulamaya devam etmiştir. Bu yönüyle içerisinde birçok olumlu özellik barındıran İlköğretim Programı (Erdoğan, 2005; Gömleksiz, 2005; Özdemir, 2005, Özden, 2005; Sabancı ve Şahin, 2005), alt yapı ve koşullar sağlanmadan, eğitimbilimi ve program geliştirme ilkeleri göz ardı edilerek uygulamaya konulduğu için uygulama aşamasında birçok sorunla karşılaşmıştır. Nitekim uygulanan programların değerlendirilmesine yönelik yapılan birçok araştırmada (Aykaç, 2007; Gözütok, Akgün ve Karacaoğlu, 2005; Karadağ, Deniz, Korkmaz ve Deniz, 2008; Kayıkçı ve Sabancı 2009; Küçükahmet, 2005; Özpolat, Sezer, İşgör ve Sezer, 2007; Subaşı, 2006) programın hayata geçmesinde pek çok sorun

yaşandığı ve öğrenci merkezli bir öğrenim sürecinin bugün için okullarda yeterince hâkim olmadığı görülmüştür.

Eğitim programlarının hangi öğrenme yaklaşımını temel aldığı önemlidir. Ancak bundan daha önemlisi eğitim programlarının uygulanması için uygun eğitim ortamının oluşturulmasıdır. Bu ortam oluşturulmadığı takdirde eğitim programlarının etkili bir şekilde uygulanması olanaklı olmayabilir.

Öğrenenin etkin rol aldığı yapılandırmacı öğrenmede öğrenenlerin birbirleri ile etkileşimi ve bilgiyi kendilerinin keşfedip yapılandırması önemli olup bilginin tekrardan çok, transferi ve yeniden yapılandırılması söz konusudur (Perkins, 1996: 7-8). Yapılandırmacı öğrenmede, öğrencinin öğrenme sürecine etkin olarak katılması ve kendi deneyimlerini gözden geçirmesi gerekmektedir (Duffy and Jonassen, 1991: 7).

Yapılandırmacı yaklaşımda temel olan görüşler, aslında eğitim bilimcilerin yıllardır hayata geçirmeye çalıştığı, öğrencinin öğrenme sürecine etkin olarak katıldığı öğrenci merkezli bir eğitimi öngörmektedir (Dunlop and Grabinger, 1996). Bu yaklaşım, aynı zamanda öğretmenin merkezde olduğu, öğrencinin bilgiyi sorgulamadan aldığı ve ezberlediği, geleneksel eğitim sürecine bir alternatif gibi görülebilir. Ancak, öğrencilerin öğrenme sürecine katılımı ve kendi öğrenmelerini kendilerinin oluşturabilmesi için etkili bir öğrenme ortamı (fiziki olanaklar, araç-gereç, materyaller, teknolojik donanım vb.) ve iyi yetişmiş öğretmenlerin olması gerekmektedir. Koşullar etkili bir şekilde hazırlanmadığı takdirde öğrenci merkezli bir yaklaşımın kendiliğinden hayata geçmesi olanaklı görülmemektedir. Gerek uygulanan programların değerlendirilmesine yönelik, gerekse eğitim sürecine yönelik yapılan birçok araştırmada, öğrenci merkezli bir programın hayata geçmesinde hâlâ pek çok sorunun yaşandığı görülmektedir. Bu sorunlar daha çok aşağıdaki noktalarda yoğunlaşmıştır:

2005 İlköğretim Programı'nda kazanımlar açık, net ve anlaşılır hazırlanmadığı için öğretmenler gerek öğrenme durumlarını planlamada, gerekse ölçme ve değerlendirme yapmakta güçlük çekmektedir. Subaşı'nın (2006: 84) yaptığı araştırmada, sınıf öğretmenleri, kazanımların ölçülebilirliğinin, uygulanabilirliğinin ve gerçekleştirilebilirliğinin olmadığı yönünde görüş belirtmiştir.

Okullardaki öğretmenlerin çoğu ya farklı yöntem ve teknikleri bilmedikleri ya da öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinlikleri değiştirmeden aynen uyguladıkları için aktif öğretim yöntemleri yerine, öğrenciyi pasif durumda bırakan yöntemlere yönelmektedirler. Bu durum, öğrencinin anlama (dinleme-okuma) ve anlatma (konuşma-yazma) becerilerini olumsuz etkilemektedir. Aykaç (2007: 54) yaptığı araştırmada, 2005 İlköğretim Programı'nda aktif öğretim yöntemlerinin kullanıldığını; bu yöntemlerin

öğretmen kılavuz kitaplarındaki örnek etkinliklere yansıtıldığını; ancak öğretmenlerin ağırlıklı olarak yine anlatım ve soru-cevap gibi geleneksel yöntemlerden yana olduğunu saptamıştır. Özpolat, Sezer, İşgör ve Sezer (2007: 209) yaptıkları araştırmada 2005 İlköğretim Programı'ndaki öğretim yöntemlerinin öğretmenler tarafından tam olarak bilinmediğini belirlemişlerdir. Programın uygulamaya konulmasından itibaren öğretmenlere bir hafta gibi kısa bir sürede tanıtıldığı ve sınırlı bir eğitim verildiği göz önüne alındığında, öğretmenlerin, yöntemler, öğrenme yaklaşımları ve değerlendirme teknikleri konusunda kendilerini yetersiz hissetmeleri doğaldır.

2005 İlköğretim Programı'nın öğrenme-öğretme sürecinde eskiye oranla daha fazla somut araç-gereç kullanımının özendirildiği ve bununla ilgili daha somut örneklerin verildiği görülmektedir. Öğrencilerin araştırma yapabilmeleri için okullarda yeterli araç-gereç ve teknolojik donanımın olması ve öğrencilerin bu donanımı etkili bir şekilde kullanabilmeleri gerekmektedir. Türkiye'de, köy ve kasabalardaki okulların çoğunda araç-gereç ve teknoloji olanaklarının yetersiz olması; hatta aynı ildeki ya da semtteki okullarda eğitim öğretim için gerekli araç-gereçlerin yetersiz olması, yapılandırmacı öğrenmenin her okulda aynı şekilde hayata geçilemeyeceğini göstermektedir. Bu durum eğitim sürecinde fırsat ve eğitim eşitsizliğinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Çünkü İlköğretim Programı'nın uygulanacağı birleştirilmiş sınıflı okullar, köy okulları, hatta şehirlerde araç-gereç bakımından yetersiz olan okullar için gerekli önlemlerin alındığını söylemek olanaklı değildir.

Kayıkçı ve Sabancı'nın (2009: 245) ilköğretim müfettişi, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri doğrultusunda İlköğretim Programı'nın uygulanabilirliğini değerlendirdiği araştırmada, "öğrenme-öğretme sürecinin etkililiği" boyutuna öğretmen, yönetici ve müfettişlerin orta düzeyde katıldıkları; aynı şekilde her üç grubun "insan ve maddî kaynakları" oldukça düşük düzeyde buldukları görülmüştür.

İlköğretim Programı'nın etkili bir şekilde uygulanabilmesi için öğrenme ortamlarının düzenlenmesi, okulun ve sınıfların fiziki yapısının eğitim-öğretim için uygun olması, araç-gereç eksikliklerinin bulunmaması ve sınıf mevcutlarının kalabalık olmaması gerekmektedir. Subaşı'nın (2006: 84) yaptığı araştırmada, sınıf öğretmenleri, sınıflardaki öğrenci sayısının fazla olmasının etkinlikleri yapmalarına engel olduğunu, sınıflarda yeterli araç gereç olmadığını belirtmişlerdir. Karadağ, Deniz, Korkmaz ve Deniz (2008: 391) yaptıkları araştırmada, sınıf öğretmenleri yapılandırmacı yaklaşımın uygulanabilmesi için sınıfların fiziki durumunun uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Bir eğitim programının başarısı uygulamadaki başarısı ile doğru orantılıdır. Bu yönüyle programların uygulamadaki başarısı ile ilgi yapılan araştırmalar, programların eksiklerinin belirlenmesi ve yeniden geliştirilmesi anlamında oldukça önemlidir. 2005 İlköğretim Programı'nın değerlendirildiği araştırmalar genel olarak öğretmen görüşlerine dayalı olarak yapılmıştır. Öğretmenlerin kendilerini değerlendirirken objektif olamama durumları bulunmaktadır. Bu nedenle araştırmada İlköğretim Programı'nın uygulanma düzeyi, öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmiştir. 14 hafta boyunca ilköğretim okullarında gözlem ve uygulama yapan öğretmen adaylarının görüşleri 14. haftanın sonunda alınmıştır. Böylece İlköğretim Programı'nın uygulanma düzeyine ilişkin daha etkili sonuçlar alınması ve bu sonuçlarının program geliştirme çalışmalarına ışık tutması beklenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada 2005 yılında MEB tarafından uygulanmaya başlanan İlköğretim Programı'nın uygulanma düzeyinin öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre:

- Öğretmenler öğretim-öğrenme sürecindeki etkinlikleri etkili bir şekilde uygulayabiliyorlar mıdır?
- Öğretmenler, öğrenme-öğretim ortamını İlköğretim Programı'nın uygulanmasını kolaylaştırıcı bir şekilde düzenliyorlar mıdır?
- Öğretim-öğrenme sürecinde aktif öğretim yöntemleri kullanılmakta mıdır?
- Öğretim-öğrenme sürecinde demokratik bir ortam sağlanmış mıdır?
- Öğrenciler öğretim-öğrenme sürecinde etkinler midir?
- Okullar araç-gereç, materyal ve fiziki donanım açısından programların uygulanması için uygun mudur?
- Yapılandırmacı öğrenme sürecine uygun değerlendirme tekniklerine ne ölçüde yer verilmektedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Karasar'a (2008: 77) göre "Tarama modeli, varolan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi

amaçlayan araştırma yaklaşımıdır.” Bu araştırma öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda yapılmış ve öğrenme sürecine herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe (85), Sosyal Bilgiler (56), Sınıf (100) ve Fen Bilgisi Öğretmenliği (65) Bölümleri'nin 4. sınıfında öğrenim gören 350 öğrenciden 306'sı oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracı

Öğretmen adaylarının görüşlerini almak için araştırmacılar tarafından “İlköğretim Programı'nın Uygulanma Düzeyini Belirleme Anketi” adlı 50 maddeden oluşan bir veri toplama aracı hazırlanmıştır. Hazırlanan anket için alanında uzman beş öğretim elemanından görüş alınmıştır. Gelen görüş ve öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Anket, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe, Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümleri'nin 4. sınıfında öğrenim gören 100 öğretmen adayına deneme amacıyla uygulanmıştır. Bu uygulamadan sonra anlaşılmayan beş madde anketten çıkartılmış ve anketin sona hali 45 maddeden oluşmuştur.

Anket, araştırmanın amacı doğrultusunda 2009–2010 eğitim öğretim yılı güz döneminde, Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümleri'nin 4. sınıfında öğrenim gören öğretmen adaylarına uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma için toplanan veriler SPSS paket programı yardımıyla analiz edilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda frekans ve yüzde (%) kullanılmıştır. Elde edilen bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Tablolar yorumlanırken “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” birleştirilerek olumlu; “katılmıyorum” ve “tamamen katılmıyorum” ise yine birleştirilerek olumsuz anlamda yorumlanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümleri'nde 4. sınıfta öğrenim

gören ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda "Okul Deneyimi" dersi kapsamında 14 hafta boyunca gözlem yapan 306 öğretmen adayının görüşü ile sınırlıdır.

BULGULAR

2005 İlköğretim Programı'nın uygulama düzeyinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmada aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 1. Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Etkinlik Becerilerine İlişkin Bulgular

Öğrenme-Öğretme Sürecinde Öğretmenlerin Etkinlik Becerileri		Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Tamamen Katılmıyor	Toplam
Öğretmenler etkinlikleri etkili bir şekilde uyguluyorlar.	f	16	61	65	133	31	306
	%	5	20	21	44	10	100
Öğretmenler öğrencilerin derse katılımına olanak sağlıyorlar.	f	5	20	17	163	101	306
	%	2	7	6	53	32	100
Öğretmenler kazanımlara göre kendi hazırladıkları etkinlikleri uyguluyorlar.	f	36	87	48	105	30	306
	%	12	28	16	34	10	100
Öğretmenler öğrencileri aktif kılan öğrenme etkinlikleri düzenliyorlar	f	12	48	60	136	50	306
	%	4	16	20	44	16	100
Öğretmenler etkinlik uygularken öğrencilerin farklı duyularına ve yeteneklerine hitap eden etkinlikler hazırlamaktadırlar.	f	23	84	79	95	25	306
	%	7	28	26	31	8	100
Öğretmenler etkinlikleri uygularken zorluk çekmiyorlar.	f	12	52	84	125	33	306
	%	4	17	27	41	11	100

Tablo 1'e göre, öğretmen adaylarının %54'ü öğretmenlerin etkinlikleri etkili bir şekilde uygulayamadıklarını; %85'i öğrencilerin derse katılımına yeterince olanak verilmediğini; %44'ü öğretmenlerin kazanımlara göre kendi etkinliklerini planlamadığını; %60'ı öğrencileri aktif kılacak etkinliklerin düzenlemediğini ve %52'si etkinlikleri uygularken öğretmenlerin zorluk çektiklerini belirtmiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 2. Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğretmenlerin Genel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğretmen Özellikleri		Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Tamamen Katılmıyor	Toplam
Etkinlikleri öğrenciler uyguluyor, öğretmenler yalnızca rehberlik yapıyorlar.	f	38	77	65	92	34	306
	%	13	25	22	30	11	100
Öğretmenler programın uygulanması sırasında öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alıyorlar.	f	30	73	70	105	28	306
	%	10	24	23	34	9	100
Öğretmenler öğrencilerin özerkliğini kabul ediyorlar.	f	20	49	76	130	31	306
	%	7	16	24	43	10	100
Öğretmenler öğrencileri girişimciliğe özendiriyorlar.	f	15	48	67	139	37	306
	%	5	16	22	45	12	100
Öğretmenler programları uygularken istekli davranıyorlar.	f	19	45	75	124	43	306
	%	6	15	25	41	13	100
Öğretmenler bilgi ve beceri olarak donanımlı görünüyorlar.	f	18	46	59	145	38	306
	%	6	15	19	48	12	100

Tablo 2'e göre, öğretmen adaylarının %41'i öğretmenlerin etkinlikleri uygulanırken öğrencilere rehberlik etmediğini; %43'ü öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınmadığını; %53'ü öğretmenlerin öğrencilerin özerkliğini kabul etmediğini; %57'si öğretmenlerin öğrencileri girişimciliğe özendirmediğini ve %54'ü öğretmenlerin programları istekli uygulamadığını ve %60'ı öğretmenlerin bilgi, beceri olarak donanımlı olmadığını belirtmiştir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 3'e göre öğretmen adaylarının %48'inin içeriğe uygun yöntem ve teknikleri kullanmadığını; %67'sinin konu merkezli bir eğitim sürdürmediğini ve %45'inin öğretmenlerin grup çalışmalarına yer vermediğini belirtmiştir. Buna karşın öğretmen adaylarının %53'ü etkinlikler uygulanırken sınıf dışı gezi ve gözlemlere yer verildiğini ve %41'i öğrenme sürecinde öğrencilerin tartışma, fikir sunma, sorgulama etkinliklerine katılarak bilgiyi yapılandırdıklarını belirtmiştir.

Tablo 3. Öğretme-Öğrenme Sürecinde Uygulanan Yöntemlere İlişkin Bulgular

Öğretme-Öğrenme Sürecinde Yöntem		Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Tamamen Katılmıyor	Toplam
Öğretmenler içeriğe uygun olarak farklı yöntem ve teknikleri bir arada kullanıyorlar.	f	26	72	63	115	30	306
	%	9	23	21	38	10	100
Okullarda konu merkezli bir eğitim sürdürülüyor.	f	14	43	44	148	57	306
	%	5	14	15	48	19	100
Öğretmenler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışabilecekleri grup çalışmalarına geniş yer veriyorlar.	f	27	84	56	103	36	306
	%	9	28	18	33	12	100
Etkinlikler uygulanırken sınıf dışı etkinliklere gezi, gözlemlere geniş yer veriliyor.	f	54	107	73	52	20	306
	%	18	35	24	17	7	100
Öğrenme sürecinde öğrenciler tartışma, hipotez kurma, sorgulama etkinliklerine katılarak bilgiyi kendileri yapılandırmaktadırlar.	f	32	91	76	69	38	306
	%	11	30	24	23	12	100

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular**Tablo 4. Öğretme-Öğrenme Sürecinde Demokratik Ortama İlişkin Bulgular**

Öğretme-Öğrenme Sürecinde Demokratik Ortam		Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Tamamen Katılmıyor	Toplam
Sınıfta öğrenci-öğretmen ve öğrencilerin kendi aralarında iletişim düzeyi oldukça yüksektir.	f	16	47	56	140	47	306
	%	5	16	18	45	16	100
Öğretmenler sınıflarda öğrenci katılımına olanak sağlayarak demokratik ortam yaratıyorlar.	f	17	34	42	162	51	306
	%	6	11	14	52	17	100
Öğretmenler öğrencilerin görüş ve düşüncelerine saygı gösteriyorlar.	f	17	30	36	170	53	306
	%	6	10	11	56	17	100
Öğrenciler sınıfta düşüncelerini özgürce söylüyorlar.	f	8	23	43	141	91	306
	%	3	8	14	45	30	100
Etkinlikler öğrencilerle birlikte planlanıyor.	f	61	115	62	55	91	306
	%	20	38	20	18	30	100

Tablo 4'e göre öğretmen adaylarının %61'i öğretmen-öğrenci arasında ve öğrencilerin kendi aralarında iletişim düzeyinin iyi olduğunu; %69'u sınıflarda öğrenci katılımına olanak sağlayacak demokratik bir ortam

oluşturulmadığını; %73'ü öğrencilerin görüş ve düşüncelerine saygı gösterilmediğini ve %75'i öğrencilerin sınıfta düşüncelerini özgürce söyleyemediğini söyleyebildiğini belirtmiştir. Buna karşın öğretmen adaylarının %58'i etkinliklerin öğrencilerle birlikte planladığını belirtmiştir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 5. Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğrencinin Özelliklerine İlişkin Bulgular

Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğrenci Özellikleri		Tamamen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum	Toplam
Öğrenciler etkin bir şekilde derse katılarak öğrenmelerini kendileri yapılandırabiliyorlar.	f	23	58	61	128	36	306
	%	7	19	20	42	12	100
Öğrenciler öğrenme ortamında oldukça mutlu görünüyorlar.	f	28	42	92	111	33	306
	%	9	14	30	36	11	100
Öğrenciler derse hazırlıklı geliyorlar.	f	19	75	72	103	37	306
	%	6	25	24	33	12	100
Öğrenciler bilgileri ezberlemek yerine anlamlandırıp yorumluyorlar.	f	38	77	78	84	29	306
	%	12	25	26	28	9	100

Tablo 5'e göre, öğretmen adaylarının %54'ü öğrencilerin derse aktif bir şekilde katılarak öğrenmelerini yapılandıramadıklarını; %45'i öğrencilerin derse hazırlıklı gelmediklerini; %37'si öğrencilerin bilgileri anlamlandırdıklarını ve %37'sinin de anlamlandırmadığını belirtmiştir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 6'ya göre, öğretmen adaylarının %61'i okullardaki sınıf mevcutlarının etkinlikleri uygulamak için yeterli olmadığını; %50'si sınıfların fiziki yapısının etkinlikleri uygulamaya elverişli olmadığını belirtmiştir. Buna karşılık, öğretmen adaylarının %46'sı sınıflardaki araç gereçlerin programın uygulanması için yeterli olduğunu; %50'si öğrencilerin araştırma yapabilmesi için uygun kütüphaneler olduğunu; %53'ü oturma düzenlerinin etkinliklere göre değiştirilebildiğini ve %54'ü drama ve rol oynama gibi teknikleri uygulamak için uygun alanların düzenlendiğini belirtmiştir.

Tablo 6. Öğretme-Öğrenme Sürecindeki Fiziki Ortama İlişkin Bulgular

Öğretme-Öğrenme Sürecinde Fiziki Ortam		Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Tamamen Katılmıyor	Toplam
Sınıf mevcutları etkinlikleri uygulamak için yeterlidir.	f	34	47	39	105	81	306
	%	11	15	13	34	27	100
Sınıfların fiziki yapısı etkinlikleri uygulamaya elverişlidir.	f	37	69	48	110	42	306
	%	12	22	16	36	14	100
Sınıflardaki araç-gereçler programın etkili olarak uygulanması için yeterlidir.	f	50	91	47	87	31	306
	%	16	30	15	29	10	100
Okullarda deney ve gözlemler yapmak için düzenlenen laboratuvarlar öğrencilerin araştırma inceleme yapmasına uygundur.	f	37	84	86	73	26	306
	%	12	27	28	24	9	100
Okulda öğrencilerin araştırma yapabilmesi için geniş olanaklara sahip kütüphaneler oluşturulmuştur.	f	55	99	65	66	21	306
	%	18	32	21	22	7	100
Okulda oturma düzenleri uygulanan etkinliklerin kapsamına göre sürekli değişmektedir.	f	70	93	39	77	27	306
	%	23	30	13	25	9	100
Drama ve rol oynama gibi yöntem ve teknikleri uygulamak için sınıfta uygun alanlar düzenleniyor.	f	59	106	47	70	24	306
	%	19	35	15	23	8	100

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 7'ye göre, öğretmen adaylarının %39'u öğretmenlerin kazanımlara uygun değerlendirme ölçekleri kullanmadıklarını; %60'ı öğretmenlerin portfolyo, yapılandırılmış grid, proje performans değerlendirme gibi ölçme araçlarını kullanmadıklarını; %61'i öğretmenlerin değerlendirmeyi öğretimin bir parçası olarak kullanmadıklarını ve %45'i öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye yeterince zaman ayırmadıklarını belirtmiştir.

Tablo 7. Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

Değerlendirme		Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Tamamen Katılmıyor	Toplam
Öğretmenler kazanımlara uygun değerlendirme ölçeklerini kullanıyorlar.	f	18	51	85	115	37	306
	%	6	17	28	37	12	100
Öğretmenler değerlendirme sürecinde öğrencileri süreçte değerlendiren (Portfolyo, yapılandırılmış grid, proje performans değerlendirme gibi) ölçme araçlarını kullanıyorlar.	f	21	58	45	125	57	306
	%	7	19	15	41	19	100
Öğretmeler öz değerlendirme, grup değerlendirme gibi ölçme araçları kullanarak öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerine olanak tanıyorlar.	f	28	84	73	89	32	306
	%	9	28	23	30	11	100
Öğretmenler değerlendirmeyi öğretimin bir parçası olarak kullanmaktadırlar.	f	13	49	57	148	39	306
	%	4	16	19	48	13	100
Öğretmenler ölçme değerlendirme uygulamalarına yeterince zaman ayırabilmektedirler.	f	20	64	84	113	25	306
	%	7	21	27	37	8	100

TARTIŞMA VE SONUÇ

2005 İlköğretim Programı'nın uygulanma düzeyinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirildiği bu çalışmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Öğretmen adayları, öğretmenlerin etkinlikleri etkili bir şekilde uygulayamadıklarını, öğrencilerin derse katılımına yeterince olanak vermediklerini, kazanımlara göre kendi etkinliklerini planlamadıklarını, öğrencileri öğretme-öğrenme sürecinde etkin kılacak etkinlikler düzenlemediklerini ve öğretmenlerin etkinlikleri uygularken zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Bu durumu, öğretmenlerin öğretme-öğrenme ortamındaki etkinlikleri uygulama konusunda sorunlarının olduğu şeklinde yorumlamak olanaklıdır. Bu konu ile ilgili Gülcan'ın (2007) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin çoğunluğunun etkinlikleri uygulama konusunda yeterli donanıma sahip olmadıkları görülmüştür. İlköğretim Programı'nın uygulanmaya başlanmasından yaklaşık 5 yıl gibi uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen öğretmenlerin etkinlik uygulama konusunda hala sorunlarının olması, üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir konudur.

İlköğretim Programı'nın doğru bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin öğrencilere rehberlik etmesi, bunu yaparken de onların

bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurması ve onları cesaretlendirmesi gerekmektedir. Ancak araştırmaya katılan öğretmen adayları, öğretmenlerin etkinlikleri uygularken öğrencilere rehberlik etmediklerini, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almadıklarını, öğrencilerin özerkliğini kabul etmediklerini ve öğrencileri girişimciliğe özendirmediklerini belirtmişlerdir. Karaer'in (2006) yaptığı araştırmaya göre öğretmenler öğretmen merkezli eğitimle ders işlemeyi sürdürmektedirler. Bu durum onların yeni öğretim programlarını tam olarak özümseyemediklerini düşündürmektedir.

Öğretmen adaylarına göre, öğretmenlerin içeriğe uygun yöntem ve teknikleri kullanmadıkları ve öğretmenlerin grup çalışmalarına yer vermedikleri görülmüştür. Buna karşın sınıflarda etkinlikler yapılırken sınıf dışı gezi ve gözlemlere yer verildiği, öğrenme sürecinde öğrencilerin tartışma, fikir sunma, sorgulama etkinliklerine katılarak bilgiyi yapılandırdıkları, tartışma, fikirler sunma, hipotez kurma, sorgulama etkinliklerine katılarak bilgiyi kendilerini yapılandırdıkları gibi İlköğretim Programı'nın uygulanmasını olumlu yönde etkileyebilecek durumlar da belirlenmiştir.

Araştırmada, öğretmen-öğrenci arasında ve öğrencilerin kendi aralarında iletişim düzeylerinin iyi olmadığı, sınıflarda öğrenci katılımına olanak sağlayacak demokratik bir ortam oluşturulmadığı, öğrencilerin görüş ve düşüncelerinin dikkate alınmadığı, öğrencilerin sınıfta düşüncelerini özgürce söyleyemedikleri ortaya çıkmıştır. Gözütok, Akgün ve Karacaoğlu'nun (2005) araştırma sonucu da öğretmenlerin öğrenci görüşlerine değer vermediğini ve demokratik bir sınıf ortamının yaratılmadığını göstermektedir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin derse etkin bir şekilde katılmadıkları, öğrendiklerini yeterince anlamlandırmadıkları görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin derste etkin olarak katılmadıkları ve derse hazırlıklı gelmedikleri görülmüştür. Öğrenciler derse etkin olarak katılmamaları ve öğrendiklerini yeterince anlamlandırmamaları yapılandırmacı anlayışla örtüşmemektedir.

Öğretmen adayları, sınıflardaki öğrenci sayılarının öğretim etkinliklerini uygulamak için fazla olduğunu, sınıfların fiziki yapısının etkinlikleri uygulamaya elverişli olmadığını belirtmişlerdir. Nitekim Değirmenci'nin (2007) yaptığı araştırmada okul laboratuvar araç gereçlerinin yeterince uygun olmadığı ve Gülcan'ın (2007) yaptığı araştırma sonucunda da sınıfların kalabalık, malzemelerin yetersiz olduğu görülmüştür. Aynı şekilde Sabancı ve Şahin'e (2005) göre sınıf mevcutlarının kalabalık ve sınıflardaki araç-gereçlerin eksik olması İlköğretim Programı'nın etkili bir şekilde uygulanmasını engellemektedir.

Araştırmada, öğretmenlerin kazanımlara uygun değerlendirme ölçekleri, portfolyo, yapılandırılmış grid, proje, performans değerlendirme gibi ölçme araçlarını kullanmadıkları, öz değerlendirme gibi ölçme araçlarını kullanarak öğrencilerin kendilerine değerlendirme olanağı vermedikleri, öğretmenlerin değerlendirmeyi öğretimin bir parçası olarak kullanmadıkları, öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye yeterince zaman ayırmadıkları gözlemlenmiştir. Nitekim başka araştırmalarda da öğretmenlerin ölçek değerlendirme konusunda yeterli olmadıkları belirlenmiştir (Gözütok, Akgün ve Karacaoğlu, 2005; Yaşar, Gültekin, Türkan, Yıldız ve Girmen, 2005).

2004 yılında yapılandırmacı yaklaşım temel alınarak hazırlanan, deneme uygulaması yapılan; ancak 2005 yılında alt yapı ve koşulları hazırlanmadan uygulamaya konulan İlköğretim Programı'nın okullarda istenilen düzeyde uygulanmadığı alanda yapılan araştırma ve uygulama içerisinde yer alan öğretmen görüşlerinde belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Yapılan araştırmaların da gösterdiği gibi çoğu okulda, öğrencilerin araştırma yapması için gerekli olan kütüphane, bilgisayar, internet, projeksiyon makineleri, deney malzemeleri gibi araçlar bulunmamaktadır. Yöntem ve tekniklerin etkili bir şekilde uygulanması için geniş fiziki mekânlar, uygun sınıf ortamları, farklı düzenlemelere olanak sağlayacak sıra ve masalar olmadığı gibi sınıflar da oldukça kalabalıktır. Bu koşullarda, öğrencinin araştırarak ya da sınıfta öğrenme sürecine aktif olarak katılarak ve bilgiyi kendi kendine yapılandırarak öğrenmesi mümkün görünmemektedir. Öğretmenler, bildikleri yöntem ve tekniklerle öğretim sürecini biçimlendirmektedirler. Dolayısıyla hedeflenen öğrenci merkezli öğretim sürecinin okullarda hayata geçirilebildiğini söylemek bugün için zor görünmektedir.

İlköğretim Programı'nın etkililiğini artırmak için aşağıdaki öneriler dikkate alınabilir:

1. Eğitime daha fazla kaynak ayrılarak okullardaki alt yapı, fiziki ve teknolojik koşulların iyileştirilmesi sağlanmalıdır.
2. Öğretmenlere öğretim yöntemleri ve değerlendirme konularında hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenlenmelidir.
3. Programlar yeniden gözden geçirilerek, uygulama ve araştırma sonuçları dikkate alınarak geliştirilmelidir.
4. Programlara yönelik yapılacak araştırmalarda deneysel araştırmaların yanı sıra gözlem ve görüşmelere yer veren araştırmalar da desenlenmelidir.

KAYNAKLAR

- Aykaç, N. (2007). İlköğretim Programında Yer Alan Etkinliklerin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Ahi Evren Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 19–35.
- Değirmenci, U. (2007). İlköğretim 4.5.6. Sınıflar Fen ve Teknoloji Dersi Yeni Öğretim Programının Uygulanması İle İlgili Öğretmen Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirbaş, M. (2008). 6. Sınıf Fen Bilgisi ve Fen ve Teknoloji Öğretim Programlarının Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi: Öğretim Öncesi Görüşler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 21(2), 313–338.
- Duffy, T. M. and Jonassen D. H. (1991). Constructivism: New Implications for Instructional Technology, *Educational Technology*, 31(5), 7–12.
- Dunlop, J. C. and Grabinger, R. S. (1996). Rich Environment For The Active Learning in The Higher Education. In B. G. Wilson (Ed.). *Constructing Learning Environmets: Case Study in Instruction Design* (pp.:65-82). Englewood Cliffs, N.J: Educational Technology Publications.
- Erdoğan, M. (2005). Yeni Geliştirilen Beşinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Müfredatı: Pilot Uygulama Yansımaları. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. Ankara: Sim Matbaası, 299–310
- EPÖ Profesörler Kurulu (2005), Yeni İlköğretim Programını Değerlendirme Toplantısı (Eskişehir) Sonuç Bildirisi, 5(1) 1–8, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 10 Aralık 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Gözütok, F. D., Akgün Ö. E. ve Karacaoğlu Ö. C. (2005). İlköğretim Programlarının Öğretmen Yeterlikleri Açısından Değerlendirilmesi. Eğitimde Yansımalar: Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. Ankara: Sim Matbaası, 17-40.
- Gülcan, M. (2007). İlköğretim Sosyal Bilgiler 5. sınıf Öğretim Programının Uygulanmasının öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karadağ, E. Deniz, S., Korkmaz, T. ve Deniz G. (2008). Yapılandırmacı Öğretim Yaklaşımı: Sınıf Öğretmenleri Görüşleri Kapsamında Bir Araştırma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21 (2), 383–402.
- Karaer, H. (2006). Fen Bilgisi Öğretmenlerinin İlköğretim II. Kademedeki Fen Bilgisi Öğretimi Hakkındaki Görüşleri (Amasya Örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8 (1) ,97–111.

- Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi (18. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kayıkçı, K. ve Sabancı, A. (2009). Yeni İlköğretim Programlarının Değerlendirilmesi. Ankara: Milli Eğitim Dergisi, (181), 240–252.
- Küçükahmet, L. (2005). 2004 Hayat Bilgisi Programının Değerlendirilmesi. Eğitimde Yansımalar: Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. Ankara: Sim Matbaası, 373-381
- MEB (2004). İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi (4–5 Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi Akşam Sanat Okulu Matbaası.
- MEB (2005). İlköğretim 1–5 Sınıf Programları Tanıtım Kitabı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi Akşam Sanat Okulu Matbaası.
- Özden, Y. (2005). 2004 Yeni Hayat Bilgisi Programının, Öğretmen Görüşleri Esas Alınarak Değerlendirilmesi (Samsun ili Örneği). Eğitimde Yansımalar: Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Özdemir, S. M. (2005). İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin Yeni İlköğretim Programlarına (I-V. Sınıflar) ilişkin Görüşleri. XIV Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli. 573-581
- Özpolat, A., Sezer, F., İşgör, İ. ve Sezer, M. (2007). Sınıf Öğretmenlerinin Yeni İlköğretim Programlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Milli Eğitim Dergisi. (174), 206–212.
- Perkins, D. N. (1996). The Many faces of Constructivism. Educational Leadership. November, s:11.
- Sabancı, A. ve Şahin, A. (2005). Öğretmenin Etkinlik Odaklı Hayat Bilgisi Öğretiminde Sınıf Yönetimi Değişkenleri Açısından Değerlendirilmesi: Bilen Öğretmenden Bulan Öğretmene Doğru. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. Ankara: Sim Matbaası, 382-393.
- Selçuk, Z. (2004). Milli Kültürlerin, Yerel Zenginliklerin güçlü Bir Şekilde Varlığını Sürdürebilmesi Küresel Olanla Milli Olanın Konfigrasyonuna Bağlıdır. Anahtar Dergisi, 189, 12, 13, 22.
- Subaşı, R. (2006). 2005–2006 Öğretim Yılından İtibaren Uygulanmakta Olan Yapılandırıcı Eğitim Programına Öğretmenlerin Bakışı (İstanbul İli Bağcılar İlçesi Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yaşar, Ş., Gülteki, M., Türkkın, B., Girmen, P. ve Yıldız N. (2005). Yeni İlköğretim Programlarının Uygulanmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Hazırbulunluşluk Düzeylerinin ve Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi (Eskişehir Örneği). Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. Ankara: Sim Matbaası, 51-63.